

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
OAU008 15 hp
Ht 12

**”Ibland kanske man fokuserar på något annat och då är
det inte så lätt att läsa.”**

Faktorer som kan påverka elevers förmåga att läsa i början av läsutvecklingen

“Sometimes you focus on something else and then it's not so easy to read.”
Factors that may influence students' ability to read at the beginning of their reading
process

Linn Hill

Handledare: Olof Rubenson
Examinator: Håkan Landqvist

SAMMANDRAG

Linn Hill

”Ibland kanske man fokuserar på något annat och då är det inte så lätt att läsa.”
Faktorer som kan påverka elevers förmåga att läsa i början av läsutvecklingen

“Sometimes you focus on something else and then it's not so easy to read.”
Factors that may influence students' ability to read at the beginning of their reading process

2012

Antal sidor: 39

Syftet med denna undersökning är att undersöka vilka faktorer som kan påverka elevers läsutveckling i skolans tidiga år. Kan det, exempelvis, vara bristande intresse och motivation till läsning, dålig stimulans eller avsaknad av syfte med läsning? För att försöka få ett svar på detta har jag undersökt vad några elever i årskurs 3 har för syn på läsning. Detta har jag gjort med hjälp av en enkät, där 50 elever svarade, och sju elevintervjuer. Nästan alla elever som svarat på enkäten tycker att det är roligt att läsa och att det är viktigt för deras kommande liv. I resultatet av intervjuerna har jag bland annat kommit fram till att några elever saknar ett eget syfte med att kunna läsa. En skillnad mellan enkätresultat och intervjuresultaten var att flera av de intervjuade hade ett kortsiktigt syfte med sin läsning. Det har även framkommit att flera elever vid något tillfälle har känt sig tvingade till att läsa och att de då presterat sämre. En annan faktor som kan påverka elevernas läsning är bristen på en vägledare, detta kan medföra att eleverna saknar någon person som de kan inspirera dem till att läsa.

Nyckelord: Läsning, läsutveckling, motivation, stimulering, läs- och skrivsvårigheter.

Innehåll

SAMMANDRAG	2
1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Uppsatsens disposition	6
2 Forskningsbakgrund.....	7
2.1 Centrala begrepp.....	7
2.2 Styrdokument	7
2.3 Läsinlärningens betydelse	7
2.4 Läs- och skrivsvårigheter	11
3 Metod och material.....	13
3.1 Enkät	13
3.2 Intervju	14
3.3 Tillförlitlighet.....	15
3.4 Etiska överväganden.....	16
3.5 Val av informanter	17
3.6 Bearbetning av materialet.....	17
4 Resultat	18
4.1 Enkät	18
4.2 Intervju	19
4.2.1 Läsningens betydelse	20
4.2.2 Läsintresse	20
4.2.2.1 Elevers val av läsgenre	22
4.2.3 Läsning hemma och i skolan.....	23
4.2.4 Högläsning.....	23
4.2.5 Lätt och svårt	25
4.2.6 Tyst läsning.....	26
4.2.7 Läsminnen	27
5 Analys och diskussion.....	28
6 Avslutning.....	34
Litteraturförteckning.....	36
Bilaga 1, Enkät	38
Bilaga 2, Intervjuguide	39

1 Inledning

Under min verksamhetsförlagda utbildning har jag vid flera tillfällen upptäckt att ganska många elever tycker att det har varit tråkigt med tyst läsning och vid de tillfällen när de ska läsa en text inför andra. Jag började då fundera över vad som kan vara orsaken till detta och det blev då en fundering som jag ville ha svar på. Som blivande lärare vill jag få en inblick i vad eleverna behöver och vill ha för stöd, inspiration och vilket läsmaterial som kan underlätta deras läsutveckling.

För de elever som har svårt med läsningen blir mycket inom skolans värld svårt då många uppgifter går ut på att man ska kunna läsa och förstå det man läser. Av den anledningen ville jag undersöka vad det kan vara som påverkar eleverna och hur lärare kan hjälpa dem på bästa sätt. Jag vill undersöka vad några elever har för syn på läsning och om det kan vara deras attityder som påverkar motivationen och intresset. Om anledningen till att eleven är lässvag är att hon eller han inte har något intresse för det de läser kan det vara ett relativt lätt arbete att få eleven att träna upp sitt läsflyt och sin läsförståelse.

I det samhälle vi lever i idag är läsning nästintill ett måste. Då kravet att kunna läsa är så pass stort tror jag att det är viktigt att ta reda på vad elever har för syn på läsning och att man i tidigt skede ger eleverna ett syfte med varför de ska kunna läsa. Jag tror dessutom att det är viktigt att lärare har kunskap om läsinlärning och hur de kan hjälpa och stödja elever på rätt sätt. Jag tycker att läsning är otroligt viktigt och utvecklande på många vis. Läsningen ingår i det mesta och genom att eleverna får möjlighet att utveckla den kan de utveckla mycket mer.

1.1 Syfte och frågeställning

Jag ska undersöka om man i tidigt skede i barnens skolgång kan se vilka faktorer som kan påverka läsinlärningen för elever. I undersökningen genomförs en enkät med 50 elever och sju elevintervjuer. Deltagarna i undersökningen går i årskurs 3. De elever som medverkar i intervjun valde jag ut eftersom de hade ett lägre resultat i ett läsförståelsetest jämfört med övriga elever i klassen. Syftet med min undersökning är att se vad några elever har för attityder till läsning, vad de tycker om läsning i och utanför skolan samt att jag vill undersöka vad dessa elever har för uppfattning om läsningens betydelse.

De frågeställningar jag kommer att besvara i arbetet är:

- Vilka faktorer kan påverka några barns läsinlärning?
- Vad har några elever för uppfattning om läsning och på vilket sätt är läsningen viktig för dem?
- Vilken betydelse har vuxna i några barns läsutveckling?

1.2 Uppsatsens disposition

Detta arbete är uppdelat i sex större delar. I den första delen, inledning, presenteras ämnesvalet med syfte och frågeställningar. Del 2 utgörs av en forskningsbakgrund, där tidigare forskning om ämnet presenteras samt läroplanen relaterad till läsinlärning. Den tredje delen handlar om valet av metod och material. Där ges en ingående beskrivning av hur arbetet genomfördes. I del 4 presenteras resultatet. Del 5 är analys och diskussion av undersökningens resultat. Här presenteras undersökningens resultat och resultaten tolkas utifrån tidigare forskning. Arbetet avslutas i kapitel 6 med en sammanfattning och förslag på fortsatt forskning inom det här området.

2 Forskningsbakgrund

I denna del kommer jag att redogöra för vad tidigare forskning och läroplanen säger om läsutveckling.

2.1 Centrala begrepp

I detta arbete har jag valt att använda mig av begreppen *barn* och *elever* när jag skriver. Detta beroende på sammanhang och för att jag anser att det i vissa situationer talas om barnet i sig inte om en elev i skolan. Jag har även använt det begrepp som författarna använder i sina texter då jag har refererat till dem.

2.2 Styrdokument

Enligt Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmets 2011 (Lgr11) är skolans uppdrag att arbeta för att alla elever ska få samtala, läsa och skriva och få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed utveckla sin tilltro till sin språkliga förmåga. Skolan ska arbeta för att främja alla elevers utveckling och lärande samt lust till ett livslångt lärande.

För att alla elever ska få en likvärdig utbildning ska undervisningen utformas så att alla har möjlighet att nå skolans mål. Skolan har ett ansvar för de elever som av olika anledningar har svårt att uppnå dessa mål; målen ska uppnås oavsett väg dit. ”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter” (Lgr11:10). En lärare ska bland annat stimulera, handleda och ge särskilt stöd till de elever som har någon svårighet. I läroplanen står det även att undervisningen ska anpassas till varje elev. Den ska ha elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper som utgångspunkt.

Enligt kursplanen för svenska ska undervisningen stimulera elevernas intresse för att läsa. Eleverna ska i mötet med olika typer av texter ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och förståelsen för omvärlden. De ska få möjlighet att lära sig lässtrategier som hjälper dem att förstå och tolka olika texter samt att kunna anpassa läsningen efter textens form och innehåll (Lgr11:222–223).

2.3 Läsinlärnings betydelse

Kravet på att kunna läsa i dag är mycket stort och i många arbeten krävs det att man kan läsa och skriva utan problem (Arnqvist, 1993:111). Enkla uppgifter som att hämta

ut pengar på posten eller att ta kontakt med någon myndighet kräver en god läs- och skrivförmåga. För de som har läs- och skrivsvårigheter begränsas möjligheter till yrkesval och till ett aktivt deltagande i samhället.

Barn lär sig läsa genom att läsa och det är lärarens uppgift att se till att barnen har tillgång till ett läsmaterial som de tycker är meningsfullt och som stimulerar deras läsning (Smith, 2000:7; Häggström, 2003:238). Ett barn lär sig endast att läsa om det finns texter och läsaktiviteter som barnet förstår och är intresserat av (Smith 2000:7–17). Läraren kan tycka att materialet är bra men om personen som ska lära sig läsa inte kan relatera sina tidigare erfarenheter till det blir materialet meningslöst. Att använda sig av ett material som barnet inte kan relatera till hindrar bara barnet från att lära sig läsa. En lärares arbete är inte att lära eleverna att läsa utan ansvaret är att göra det möjligt för alla barn att lära sig detta. Det finns två aspekter som är viktiga för att barn ska lära sig läsa. Som tidigare nämnts är det första att barnet har ett intressant läsmaterial som är meningsfullt för honom eller henne. Det andra är att barnet har någon i sin närhet som är en förstående och mer erfaren läsare som kan finnas där som vägledare. Smith anser att det inte är särskilt svårt att lära sig läsa och det klarar alla barn av även om de har någon sorts inlärningssvårighet. Ett barn behöver inte vara särskilt kompetent för att lära sig läsa men läskunskapen gör dem smartare. Om barn misslyckas med att lära sig läsa kan det bero på att de inte vill lära sig, de kan inte se hur det kan vara meningsfullt eller de tycker att de får offra för mycket för att lära sig det. Det kan även handla om att barnet har fått en felaktig uppfattning om vad läsning är.

Då ett barn börjar delta i den skriftspråkiga världen startar socialiseringen in i denna värld (Liberg, 2003:215–219). I den värld vi lever i idag omges vi av massor av skriven text. För att få barnen att förstå vad de kan upptäcka och utforska med hjälp av skriftspråket, hur man läser och varför, kan man i verksamheten använda sig av språklekar, läs- och skrivsamtal och låta barnen skriva och läsa på egen hand.

Barn som upptäcker att de ligger efter i läsförmågan möter en besvikelse från sig själva och de blir frustrerade av upptäckten (Häggström, 2003:237–249). Genom denna upptäckt tappar barnet lite av sitt självförtroende och lusten att ägna sig åt läs- och skrivaktiviteter. Skolan bygger på att barnen ska kunna läsa och skriva ordentligt, och detta gäller genom alla ämnen. Dessutom ökar kravet i dagens samhälle då vi ständigt måste bearbeta texter och information. I en klass finns det ofta några barn som måste arbeta mer än andra för att lära sig läsa. Det är därför

viktigt att läraren motiverar barnen till läslust och läsintresse. Det kan vara svårt att uppfatta varför yngre barn har en långsam läs- och skrivutveckling, om det är bristande intresse eller dålig motivation till att läsa. Det kan även vara bristande lässtimulans från det att barnet gick i förskolan eller kanske har barnet språkliga svårigheter som gör det svårt och komplicerat för barnet att lära sig. Om man i tidigt skede uppfattar vilken sorts svårighet barnet har kan läraren ge stimulans som barnet kräver och på en utvecklingsnivå som passar barnet ifråga och på detta vis förebygga att barnet får en svår dyslexi i framtiden.

De barn som har läs- och skrivsvårigheter eller ligger efter sina klasskamrater i läsning undviker oftast att utmana sin läsutveckling (Häggström, 2003:237–249). Genom att undervisa barnen inom deras intresseområde eller låta dem läsa något som intresserar kan man öka deras motivation till att läsa och skriva. Genom att barnet då får större kunskap inom sitt intresseområde kan det stärka barnets självbild eftersom det vet mer än sina klasskamrater inom detta ämne. De barn som har svårt att läsa väljer sällan att läsa på fritiden eftersom de inte tycker att det är intressant utan läsningen sker nästan bara i skolan. De barn som tycker om läsning ägnar sig gärna åt detta på fritiden vilket innebär att de som ligger efter i läsningen halkar efter ytterligare. Det är då viktigt att barnet får många lästillfällen i skolan.

Tarja Alatalo (2011:49) skriver i sin avhandling om Morgan och Fuchs (2007). De menar precis som Häggström (2003) påpekar att goda läsare oftast är mer motiverade att läsa, medan de barn som är svaga i sin läsning inte är lika motiverade. Alatalo menar att studier om läsning har visat att läsningen ger färdighet och färdighet ger läsning. Det uppstår en god cirkel för de barn som är motiverade och har färdighet i att läsa. Barn som är motiverade till läsning läser tre gånger så mycket på fritiden som de som är mindre motiverade. Morgan och Fuchs menar även att skolans tidiga insatser att hjälpa dem som inte är motiverade till att läsa är viktiga. Alatalo framför även att en del barn lär sig läsa på egen hand utan någon speciell undervisning, medan andra barn aldrig lär sig läsa om de inte får en organiserad undervisning av en kunnig lärare som utgår från en teoretiskt prövad kunskap i sin undervisning. Hon menar att det finns studier på att barn som är i riskzonen för att misslyckas med sin läsinlärning kan bli hjälpta genom att få en läsundervisning som är byggd på en forskningsgrundad kunskap. Alatalo menar även att en god läsförmåga är särskilt viktigt för självförtroendet och att det därför är viktigt att i tidigt skede hjälpa elever med att utveckla sin läsförmåga.

Det krävs att lärare och andra vuxna utgår från barnets eget behov och nyfikenhet för att bevara eller stärka barnets läsintresse (Høien och Lundberg, 1990:77). Det är därför mycket viktigt att den litteratur som väljs ut till barnet passar den läsfärdighet och det intresseområde barnet har. I detta urval av litteratur kan böcker och tidningar ingå. Barnet måste även få beröm och uppmuntran för att han eller hon på ett positivt sätt ska utveckla sitt självförtroende och intresse. Huvudmålet för läs- och skrivundervisning i grundskolan är att utbilda läsare och skrivare som är intresserade, motiverade och som vågar använda sig av läsning och skrivande för olika syften (Björk och Liberg, 2009:10–91). I denna undervisning ska eleverna få lära sig olika tekniker eftersom alla inte lär sig läsa och skriva på samma sätt, detta för att sedan hitta sin egen fungerande teknik. Ett bra sätt att arbeta med läsning och skrivning är att ha högläsning och gemensamt skrivande som anknyter till elevernas erfarenheter och tankar. Alla elever mår bra av att arbeta med detta, även de som har läst och skrivit mycket hemma. Texterna som används från första skoldagen måste vara engagerande för att eleverna ska fortsätta utforska skiftspråket.

Målet när det handlar om all sorts läsning är att eleverna ska tycka att det är roligt (Björk och Liberg, 2009:10–91). Det är då deras språk utvecklas och de kan dra nytta av olika texter med olika syften. Vid individuell läsning bör läraren alltid uppmuntra eleverna till att välja egna böcker. De kanske väljer böcker som är alldeles för svåra men då tittar de på bilderna istället. Till slut kanske de ber läraren att läsa högt ur boken för att sedan prova att läsa den själv igen. Lärarna ska också försöka hjälpa eleverna med att välja en bok de klarar av att läsa. Ett förslag från Björk och Liberg är att börja läsa högt ur en bok för att eleverna ska bli intresserade. Ett annat förslag är att låta eleverna berätta för sina klasskamrater om sin favoritbok, detta för att det brukar sprida läslust. Det är viktigt att läraren visar intresse för elevens individuella läsning. Genom att sätta sig ned och prata med eleven om hur han eller hon upplever boken och hur de tycker att det är att läsa, växer eleven i sin medvetenhet om sin egen läsning och hur läsningen utvecklas. Om eleverna behöver ett litet stöd att komma igång med den individuella läsningen kan ljudböcker vara ett tips. Samtidigt som de lyssnar på texten kan de följa den i boken. Detta sägs vara bra för de barn som har läs- och skrivsvårigheter och som behöver träna upp sin förmåga att läsa.

När vi arbetar med att lära barn att läsa och skriva, är det viktigt att ha kunskap om hur olika barn går till väga för att lära sig detta och vilka problem som kan uppstå på vägen. Detta behövs för att vi i vårt dagliga arbete ska kunna observera barnets utveckling och veta vad vi behöver vara uppmärksamma på. Det behövs också för att vi hela tiden ska kunna följa deras läs- och skrivutveckling och vara flexibla i vårt gemensamma skapande av funktionella, effektiva och livsbejakande inlärningsammanslagningar. (Björk och Liberg, 2009:159)

2.4 Läs- och skrivsvårigheter

Personer som har läs- och skrivsvårigheter har svårt att förstå hur det talade språket är uppbyggt (Häggström, 2003:244). De har svårt att urskilja de olika fonemen i det talade språket, att uppfatta och särskilja enskilda språkljud, till exempel d–t eller b–p. Om vi skulle tala i ett tempo så att de som har läs- och skrivsvårigheter skulle hinna med att förstå skulle vi behöva tala mycket sakta då de har svårt att hinna med att få mycket information samtidigt. De som har svårt att hinna med kan vid de tillfällena uppfattas som okoncentrerade. De som har läs- och skrivsvårigheter har även svårt att höra vilken ordningsföljd bokstäverna har i en text. Detta kan leda till felläsningar och osäkerhet, vilket sedan leder till att eleverna inte kan lita på det de läser. Även kortidsminnet och arbetsminnet kan vara sämre för dem som har läs- och skrivsvårigheter. De kan ha svårt för att minnas månadernas och dagarnas namn eller multiplikationstabellen.

Läs- och skrivsvårigheter kan hänga ihop med inlärningssvårigheter beroende av fysiska, intellektuella, emotionella eller sociala orsaker, eller vara en kombination av alla dessa (Druid Glentow, 2006:11–19). Det kan även finnas andra orsaker, till exempel att eleven har mycket frånvaro från skolan eller att klassen bytt lärare många gånger. För högt tempo och ett ostrukturerat upplägg av läsinläringen, kan även bidra till att en del elever får läs- och skrivsvårigheter. Att alltid misslyckas och få stämpeln att man är dum, sänker på sikt självkänslan. De barn som börjar skolan och har en normal emotionell utveckling kan förändras efter att ha misslyckats med sin läs- och skrivinläring. Barnet förstår snabbt att han eller hon inte förstår lika mycket som klasskamraterna och självkänslan börjar försvinna. Detta leder till att skolan blir en tråkig plats. Att efter dagar och år i skolan inte kunna utföra en skrivuppgift ordentligt och att till slut behöva inse att den mesta kunskapen är alldeles för svår tär på ett barn. Då ett barn får denna självkännetvivelser kan han eller

hon bli utagerande eller inåtvänd. Den energi ett barn med dessa svårigheter borde ha för att arbeta med sina läs- och skrivproblem går istället åt till att hitta olika överlevnadsstrategier. De alternativ dessa barn har är att skolka eller att lära sig felaktiga inlärningsstrategier som ett försök till att lära sig texten utantill eller att gissa sig till den. Dessa strategier är i längden helt ohållbara. Skolan måste räkna med att dessa barn inte kommer och ber om hjälp på egen hand. Då ett barn med läs- och skrivsvårigheter blir vuxen och möter samhällets krav på att läsa och skriva kan dessa problem kvarstå. Problemen kan påverka studier, yrkesval och kanske till och med hela ens levnadssätt. Lärare till barn som har läs- och skrivsvårigheter och som lider av denna tidigare beskrivna självkänsla behöver arbeta med att bygga upp deras dåliga självkänsla samt att hjälpa dem med deras läs- och skrivproblem. För att stärka en elevs självkänsla kan läraren bland annat, ge klara och raka instruktioner och ge eleven tid att arbeta och avsluta uppgifter i sin egen takt.

När barn som har läs- och skrivsvårigheter är i början av sin läsinläring undviker de problemet genom att läsa mindre, då de läser väljer de lättare texter (Myrberg, 2007:74). De böcker som klasskamraterna klarar av blir för svåra för ett barn med läs- och skrivsvårigheter vilket leder till att skolan blir en plats där eleven ständigt misslyckas. Många av de barn som får läs- och skrivsvårigheter saknar stöd från sin familj när det handlar om läsutveckling. Det enda hoppet som finns för att eleverna ska utvecklas i sin läsning är att skolan uppmärksammar de svårigheter eleven har och ger ett effektivt stöd. Ett barn med dessa svårigheter behöver få stöd tidigt i sin läsutveckling för att avståndet i läsförmågan gentemot klasskamraterna inte ska bli för stort och påverka andra ämnen i skolan. En elev med läs- och skrivsvårigheter behöver få stöd med denna svårighet så fort den upptäcks, det är inte ett problem som växer bort. Att inte klara av att läsa och skriva som sina klasskamrater är traumatiskt för en elev. Oftast lär sig eleven att använda sig av bilder, muntliga ledtrådar och att vara aktiv i olika samtal. Genom detta kan eleven klara sig relativt bra.

3 Metod och material

I detta kapitel beskrivs valet av metod, det insamlade materialet och vilket tillvägagångssätt jag har valt för detta arbete. Jag kommer även att behandla etiska överväganden, val av informanter samt undersökningens tillförlitlighet. Jag har utfört min undersökning i årskurs 3 i en skola i Mellansverige.

Som metod har jag utfört en kvalitativ och en kvantitativ undersökning. Den kvalitativa är elevintervjuer och den kvantitativa en elevenkät. Jag har genomfört enkäten i en årskurs med 50 elever och intervjuat sju elever.

3.1 Enkät

Runa Patel och Bo Davidson (2011:101) skriver om att en kvantitativ undersökning innebär att man samlar in information för att sedan göra en mätning av resultatet. Med en mätning vill man få ut ett siffervärde på resultatet. Jag började min undersökning med att utföra enkäten i klassen. Detta för att jag tyckte att resultaten av detta skulle ge mig en bra bild av vad alla elever i klassen har för läsvanor.

Genom att använda enkät som metod kan man nå flera människor än vid en intervju eller en observation (Stukát, 2005:42–45). Man behöver även formulera sina frågor efter det syfte man har med undersökningen. Frågorna har formulerats utifrån att de skulle vara relevanta i min undersökning och ge mig kunskap om vad ett flertal elever har för syn på läsning. Det var 50 elever som besvarade enkäten och genom det resultatet kunde jag få kunskap om av vad dessa elever generellt tycker om läsning för att sedan kunna jämföra det med intervjuresultaten.

I en enkätundersökning är det även viktigt att man tar reda på vad som kan påverka informanternas svar. Den sortens enkät jag utförde kallas för strukturerat och ostrukturerat frågeformulär. Strukturerat frågeformulär innebär att frågorna har fastställda svarsalternativ, så som ja eller nej, bra eller dåligt (Stukát, 2005:43–46). Detta görs för att man inte ska riskera att få upplysningar som inte hör till ämnet. Ett ostrukturerat frågeformulär innebär att det finns öppna frågor där informanterna ges möjlighet att formulera sitt svar. Det man ska tänka på i ett sådant frågeformulär är att man för det mesta inte får så fylliga svar som man kanske hade önskat sig. Informanterna bör vara mycket motiverade till att göra denna uppgift och vara vana vid att uttrycka sig skriftligt. Med ett ostrukturerat frågeformulär ska man vara medveten om att efterarbetet kan bli ganska stort eftersom man behöver få uppgifterna överskådliga samt att göra en lämplig kategorisering av alla svar.

Jag valde att göra båda sorternas frågeformulär för att, på vissa frågor, få svar där det bara skulle finnas två alternativ så att det skulle bli ett siffervärde på dessa svar. På vissa frågor fick eleverna fritt skriva vad de tyckte utan att ha något att välja på. Syftet med detta var att se vilka attityder några elever har till läsning och vad de tycker klassificeras som läsning.

3.2 Intervju

I början av mitt arbete, innan jag utförde några undersökningar beslutade jag mig för att göra elevintervjuer om läsinlärningen. Detta val gjordes då jag ville ta reda på vad som kan påverka elevernas syn på läsning och om lärare eller andra vuxna på något sätt kan underlätta elevernas läsning genom att hjälpa eleverna att hitta intressanta böcker. Enligt Elisabet Doverborg och Ingrid Pramling Samuelsson (2000:9) uppfattar barn och vuxna världen olika och genom barnintervjuer kan vuxna få en uppfattning om hur barn uppfattar världen. Hur barn tänker kan ha konsekvenser för pedagogers dagliga arbete med barn och det är något som vuxna kanske inte reflekterar över så mycket men genom att få inblick i barns uppfattning med hjälp av intervjuer kan man söka vidare i deras tankar.

Efter utförandet av enkäten genomfördes sju intervjuer. Alla sju elever var mellan 8 och 9 år gamla. Eleverna valdes för att de i denna ålder har kommit igång med läsningen och att de är något medvetna om att de har några svårigheter då det inte flyter på lika bra för dem som för övriga klasskamrater. Elevintervjun gjordes för att få en djupare information från några elever som har lite svårare med läsningen och se vad de tycker om läsning och vad de tycker att läsningen har för betydelse.

Patel och Davidson (2011:81–90) menar att en kvalitativ intervju nästan alltid ger den intervjuade möjlighet att svara med egna ord. Ibland väljer intervjuaren att ställa frågorna i en viss ordning och ibland i den ordning som passar för tillfället. I en sådan intervju är både intervjuaren och den personen som blir intervjuad medskapare i samtalet. För att lyckas med ett sådant samtal är det intervjuarens ansvar att det blir meningsfullt och sammanhängande. Intervjuaren ska under samtalets gång se till att den intervjuade inte blir hämmad i sitt samtal. Under intervjusamtalet fick informanterna tid till att fundera på sina svar.

Det är en fördel om den som ska intervjuas har kunskap inom det ämne som frågorna omfattar (Patel och Davidson, 2011). Intervjuaren kan förbereda sig genom att, till exempel, läsa tidigare forskning. Innan intervjuerna utfördes förberedde jag

mig därför genom att läsa på om hur en intervju ska gå till och vad man som intervjuare behöver tänka på. Jag hade även läst tidigare forskning om läsning och dess betydelse.

Om man ska spela in en intervju måste man tänka på att intervjuaren måste ha gett tillstånd till detta. I mitt fall behövdes tillstånd från barnens föräldrar för att intervjua deras barn. Fördelen med att spela in intervjun är att allt som sägs finns inspelat och det är lättare att få med allt som sagts under intervjun när texten ska transkriberas.

Anita Pehrsson och Eva Sahlström (1999:51) menar att intervjuaren genom intervjufrågor kan få kunskap om den intervjuades förståelse och kunnande om skriftspråket. Läraren kan, med hjälp av elevintervjuer, få hjälp att förstå vad som kan vara orsakerna till elevens läs- och skrivbeteende och genom detta utveckla sitt eget arbete så att det kan stärka elevens läs- och skrivstrategier och språkliga kompetens. Med sådana intervjuer kan eleven dessutom bli medveten om sin egen förståelse och sitt eget tänkande om skriftspråket. Det är viktigt att han eller hon kan förstå meningen med att kunna läsa och skriva och att de genom detta kan utvärdera sin egen läs- och skrivprocess. Verksamma lärare kan använda sig av intervjuer för att få kunskap om elevers tänkande. Då jag ville ta reda på hur eleverna tänkte kring läsning använde jag mig av detta, men mitt syfte var inte att utveckla arbetet med eleverna utefter det. Redan innan intervjun visste jag att jag skulle rikta in mig på de elever som har lite svårare med läsinläringen. Därför var intervju ett bra alternativ då jag kunde få veta hur eleverna tänkte även om de själva inte var medvetna om hur deras attityder kan påverka deras förmåga att läsa.

3.3 Tillförlitlighet

När man utför en intervju gör intervjuaren en bedömning när han eller hon registrerar svaret. Detta kan leda till en felbedömning (Patel och Davidson, 2011:103). Det är upp till intervjuaren att se till att tillförlitligheten med en sådan metod blir så hög som möjligt. För att underlätta arbetet med att göra intervjuresultaten trovärdiga är det bra att använda sig av ljudinspelning. Då kan man i efterhand lyssna på intervjun så att man kan försäkra sig om att man uppfattar allt korrekt. Då jag utförde de sju intervjuerna använde jag en diktafon för att spela in samtalen. Jag kunde lyssna på ljudinspelningarna ett flertal gånger för att försäkra

mig om att jag uppfattat och skrivit rätt. Detta för att få arbetet så trovärdigt som möjligt.

Vid utarbetandet och utdelandet av en enkät har man nästan ingen möjlighet att kontrollera tillförlitligheten i förväg (Patel och Davidson, 2011:103). Det enda man kan göra är att försäkra sig om att alla informanter uppfattar frågorna på det sätt man hade tänkt sig. Man behöver vara mycket noggrann med att ge instruktioner till hela enkäten och varje fråga i den. Alla frågor ska vara formulerade på ett sådant sätt att det inte går att missuppfatta dem. När jag formulerade frågorna till enkäten försökte jag att ständigt kontrollera frågorna så att eleverna inte skulle missuppfatta dem. Jag läste igenom frågorna ett flertal gånger för att försäkra mig om att frågorna var tydliga. Innan eleverna fick svara på frågorna gick vi igenom dem tillsammans för att undvika misstolkningar. Eleverna fick då chansen att ställa frågor om det var något som var oklart.

Som tidigare nämnts valde jag att utföra elevintervjuer eftersom det kunde ge mig lite djupare diskussioner med deltagarna och jag kunde få en klarare bild av vad eleverna hade för synpunkter. Intervjuerna var cirka 10 minuter långa. Jag valde att inte göra dem längre än så eftersom Doverborg och Pramling Samuelsson (2000:26) menar att en barnintervju inte ska vara så lång eftersom eleverna kan tröttna om de inte känner sig intresserade av ämnet. Jag valde även att utföra intervjun efter raster och precis innan eleverna skulle sätt igång med sitt arbete. Författarna skriver att man inte ska utföra intervjuer när barnen väntar på att få äta eller gå på rast eller bli avbrutna mitt i leken eftersom det då inte är så lätt att motivera barnet och få det intresserat av intervjufrågorna.

3.4 Etiska överväganden

Innan utförandet av intervjuerna skickade jag ut information till de berörda elevernas föräldrar. Föräldrar och elever fick då information om vilket syfte intervjuerna hade. Intervjuerna och enkäten är båda konfidentiella, vilket innebär att deltagarna är okända för omgivningen och det är endast jag som har tillgång till uppgifterna om vilka det är som deltagit (Patel och Davidson 2011:74).

Föräldrar och elever fick information om att de när som helst fick avbryta sitt deltagande i undersökningen utan motivering och negativa konsekvenser.

3.5 Val av informanter

Jag genomförde enkäten och intervjuerna i två klasser där eleverna visste vem jag var sedan tidigare. Detta val gjorde jag för att jag ansåg att det var viktigt att eleverna kände mig när jag utförde intervjun så att det skulle bli ett avslappnat samtal. Enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000:27) är det viktigt att den som intervjuar har en relation med barn som bygger på barnets förtroende. Om man ska intervju barn som man inte känner ska man ha gjort sig hemmastadd i klassen innan intervjun. Det underlättar ytterligare om läraren i klassen har berättat vem som kommer på besök och vad man ska göra på plats. Har man en bra kontakt med den som man ska intervjuas finns det större chans att barnet berättar mer om sina tankar.

När jag gjorde valet av vilka elever som skulle intervjuas utgick jag från resultatet från ett läsförståelsetest som gjorts någon vecka innan urvalet skedde. De sju elevernas poäng i läsförståelsetestet var något lägre än resterande elevers resultat. Som tidigare nämnts valdes dessa elever eftersom jag trodde att de kunde ge mig kunskap om vilka faktorer som kan spela in i deras läsinlärning och läsutveckling. Genom att intervju de elever som har lite svårare med läsningen kan jag få information om hur dessa elever tänker kring läsning och vilken typ av läsning som intresserar dem. Tycker de att läsning är roligt på alla vis eller har de någon negativ syn på läsning som kan vara en faktor som påverkar deras läsförmåga.

3.6 Bearbetning av materialet

När jag hade genomfört enkäten med alla eleverna samlade jag in den och sammanställde deras svar. På tre av frågorna fick eleverna skriva egna svar och inte bara svara "Ja" eller "Nej" och då blev det väldigt många olika svarsalternativ. När jag sammanställde dessa skapade jag några huvudområden som jag tyckte att elevernas svar passade in på. Detta för att det inte skulle bli ett trettiotal olika alternativ som skulle redovisas. Genom att göra på detta vis kunde jag minska ner resultaten något men ändå redogöra för vad eleverna haft för åsikt. Om det var något svar som inte passade in på mina huvudområden bildade jag ett nytt område som passade in på elevens svar.

4 Resultat

I denna del kommer jag att presentera resultatet av enkäten och intervjuerna.

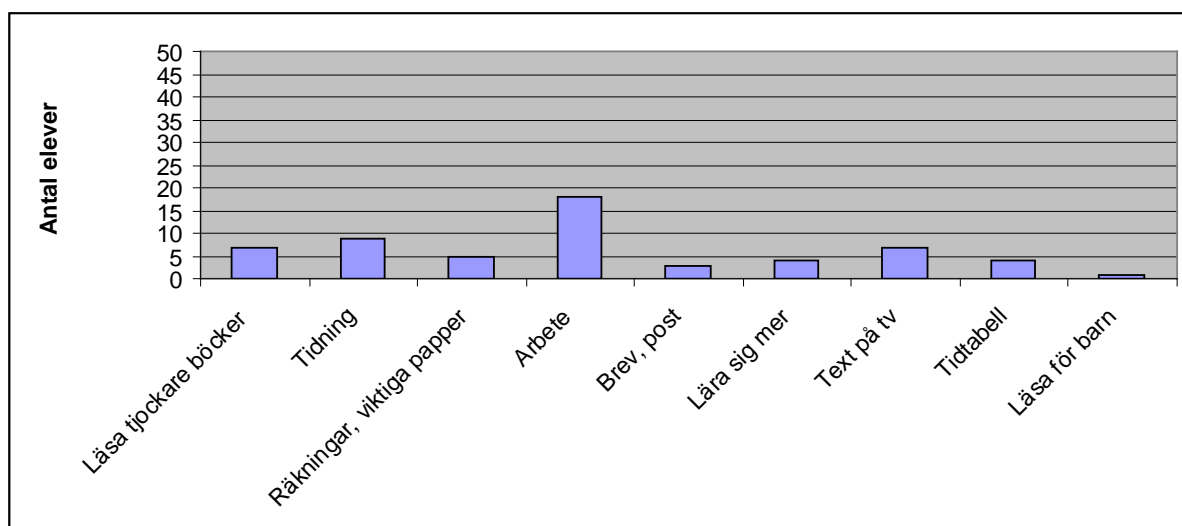
Enkäten presenteras genom text och diagram, detta för att det finns många olika svarsalternativ och på detta sätt kan man avläsa alla informanternas svar.

Intervjuresultaten kommer att presenteras med ett område i taget för att ge en helhetsbild över vad informanterna har svarat, till exempel kommer frågorna om högläsning att vara under samma rubrik. Om någon informant avstätt att svara på någon fråga finns inte deras svar med.

4.1 Enkät

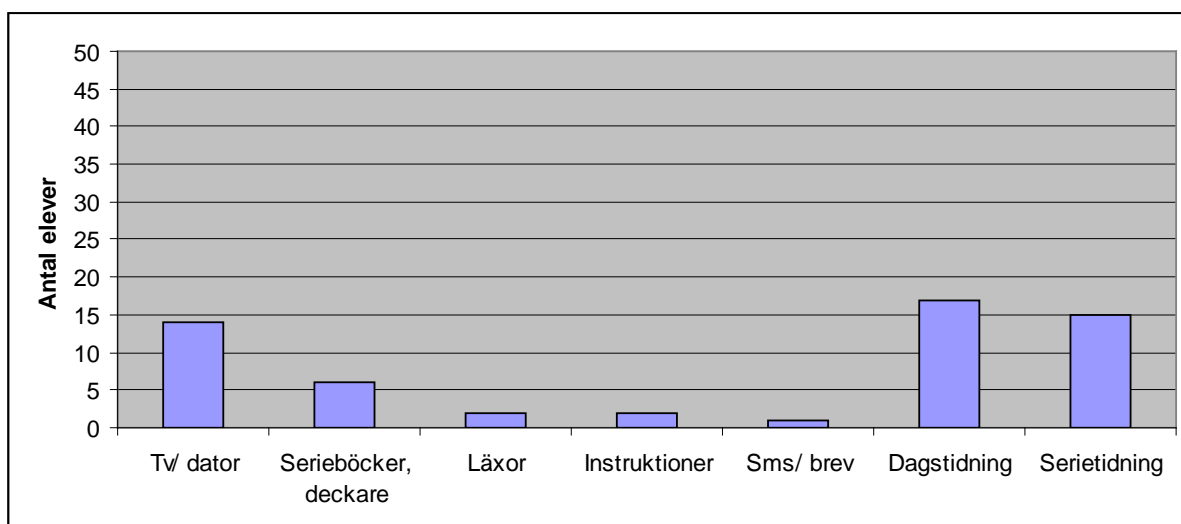
Enkäten hade sex frågor som eleverna skulle svara på. Av svaret framgår att alla elever tycker att det är viktigt att kunna läsa och två av 50 elever svarade att det inte är roligt att läsa.

I figur 1 presenteras svaret på vilken nytta eleverna anser att läsningen kommer att ha när de blir äldre. 18 elever ansåg att det är viktigt att kunna läsa för att klara av att arbeta. Det andra alternativet som nio elever angav var att de skulle kunna läsa tidningen. På delad tredjeplats med åtta svar vardera, finns svaren att det är viktigt att kunna läsa tjockare böcker och att kunna läsa texten på tv.

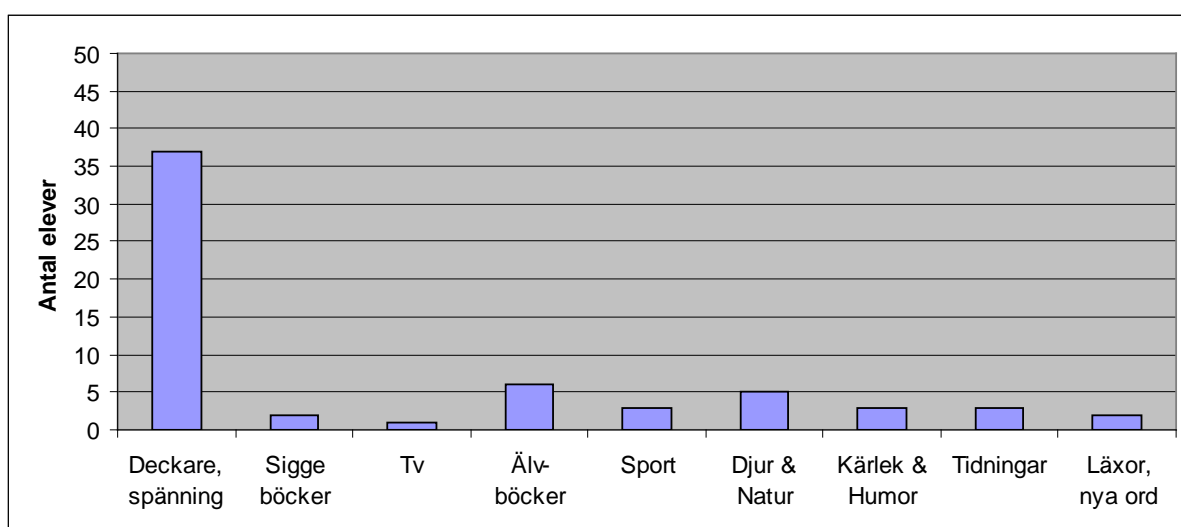
Figur 1 Figuren visar vilken nytta eleverna anser att läsningen kommer att ha när de blir äldre

På frågan, läser du något annat än böcker, svarade 40 elever ja och 10 svarade nej. I figur 2 visas förslag på vad de 40 eleverna läser mer än böcker. 17 av eleverna tyckte dagstidningar och 15 angav serietidningar. Ett alternativ till bokläsning som också var relativt populärt var tv och dator, 14 av eleverna angav detta.

Figur 2 Figuren visar vad eleverna läser mer än böcker

På den sista frågan var det en majoritet som tyckte att deckare och spännande böcker var roligast att läsa. Det alternativ som var näst störst var älvböcker som sex elever angav. Djur och natur var det tredje alternativet som var populärt. Det som eleverna tyckte var minst roligt att läsa var på tv.

Figur 3 Figuren visar vad eleverna uppgav var roligt att läsa

4.2 Intervju

I presentationen av intervjuresultatet använder jag mig av fingerade namn, detta för att eleverna ska vara anonyma. Jag har valt att använda namn som börjar på A–G.

De namn jag har valt är Anna, Beatrice, Camilla, Daniel, Erica, Filippa och Gabriella. Resultaten kommer att presenteras med ett område i taget. Dessa områden har gjorts utefter intervjufrågornas ämne. Som jag tidigare nämnt är till exempel alla

högläsningfrågor under en rubrik, detta för att det ska bli tydligt att läsa. Under dessa rubriker har jag vävt in flera intervjufrågor där jag presenterar informanternas svar.

4.2.1 Läsningens betydelse

När jag ställde frågan om varför man ska kunna läsa svarade eleverna att det är viktigt att kunna läsa så att man kan uppdatera sig om vad som har hänt runt om i världen. Eleverna tyckte även att det var viktigt för att man ska kunna jobba, läsa text på tv eller datorn, tidtabeller och för att man ska kunna lära sig flera ord. Anna kunde inte ge mig ett svar på denna fråga utan jag fick formulera om den till, när behöver du kunna läsa. Svaret blev att hon måste kunna läsa när hon har gjort klart någonting. ”Alltså typ så här om man har gjort färdigt matte, då kan man börja läsa.”

Eleverna läser för att de tycker att det är roligt och bra och för att det blir lättare i skolan med läsningen samt att det är spännande. Gabriella svarade att hon behöver kunna läsa för att få bra betyg. När jag frågade, vad eleverna kommer ha för nytta av att kunna läsa när de blir äldre blev svaren, bland annat, att de behöver kunna läsa en saga, läsa tjockare böcker och kunna läsa texten på tv eller i en film för att veta vad som händer. De måste även kunna läsa för att klara av att arbeta. Daniel tycker att han måste kunna läsa faktaböcker och tidningar och Filippa måste kunna läsa för att veta hur mycket klockan är. Gabriella tycker att det är viktigt att kunna läsa så att hon kan lära sig mer och bli bättre. I slutet av intervjun fick eleverna berätta om de hade kommit på något under samtalet som de ville berätta. Camilla berättade då att det är bra att kunna läsa och Daniel sa att han läser för att lära sig att läsa fortare och bättre samt att han blir säkrare på bokstäverna.

4.2.2 Läsintresse

Beatrice och Erica tycker att det är roligt att läsa när man har lärt sig och det flyter på lite mer. Camilla och Daniel svarar att de tycker att det är roligt att läsa när de ska gå och lägga sig. Filippa tycker att det är roligt att läsa när hon har tråkigt och inte har något att göra och Gabriella tycker att det är roligt att läsa i skolan och hemma ibland. Anna kommer inte på något tillfälle då hon tycker att det är roligt eller tråkigt att läsa. Hon får tid att fundera men kommer inte på något tillfälle. Anna hade i enkäten svarat att hon inte tyckte att det var roligt att läsa men jag ville se om hon fortfarande hade samma åsikt om detta. Filippa avslutade intervjun med att säga att hon tycker att det är ganska roligt att läsa.

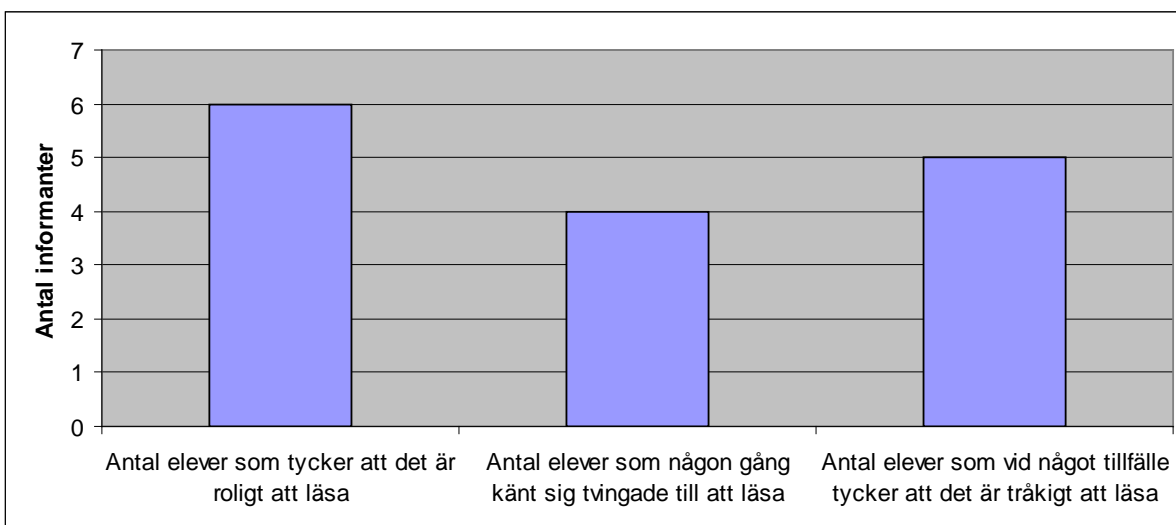
På frågan om det någon gång är tråkigt att läsa svarar Beatrice och Filippa att det är tråkigt att läsa när de inte har någon bra bok. Camilla och Gabriella anser att det är tråkigt när de är trötta och inte orkar. Erica tycker att det är tråkigt när man inte riktigt har lärt sig att läsa. Daniel tycker inte att det är tråkigt vid något tillfälle medan Anna inte vet och inte kan ge mig något svar.

När jag ställde frågan om eleverna tycker om att läsa vissa saker mer än något annat fick jag väldigt olika svar. Anna tycker om att läsa älvböcker och ibland tidningen för sin mormor. Beatrice berättar om att hon tycker om att läsa veckobrev, sms och meddelanden från sina kompisar. Camilla tycker mer om att läsa spännande böcker än tråkiga. Daniel och Erica tolkar frågan på ett annat vis än de övriga. Daniel tycker mer om att leka än att läsa och Erica tycker mer om att arbeta i matematikböcker och på datorn.

Tre av informanterna känner sig aldrig tvingade att läsa något som de inte vill. Beatrice berättar att hon ibland inte vill läsa men att hon blir tvingad av sin mamma. När jag frågar henne hur hon känner då svarar hon: "Då blir jag arg. Jag vill inte läsa men då måste jag läsa i alla fall, så då går jag upp och läser rätt så länge fast jag inte vill och då måste jag läsa och då tycker jag att det är tråkigt."

Camilla känner sig nästan aldrig tvingad till att läsa förutom när hon måste läsa hästböcker, dessa böcker är hon inte intresserad av. Erica menar att när hon blir tvingad att läsa sådant som hon inte vill tappar hon intresset för läsningen och blir arg och ledsen. Trots detta brukar hon fortsätta att läsa en stund till. Gabriella berättar att hon tycker att det är jobbigt när hennes mamma tvingar henne att läsa högt hemma varje dag och att hon blir trött av att göra det. Gabriella läser högt varje dag för att träna upp sin läshastighet.

I figur 4 finns en sammanfattning av hur många av de sju informanterna som vid något tillfälle tycker att det är tråkigt eller roligt att läsa och om de vid något tillfälle känt sig tvingade att läsa något de inte vill. Den visar att sex av dem tycker att det är roligt och fem av sju elever vid något tillfälle tycker att det är tråkigt att läsa. Fyra av sju anser att de vid något tillfälle känt sig tvingade till att läsa.

Figur 4 Figuren visar en sammanfattning av intervjufrågorna om elevernas läsintresse och om de någon gång känt sig tvingade till att läsa eller om de vid något tillfälle tycker det är tråkigt att läsa

4.2.2.1 Elevers val av läsgenre

Flera av informanterna tycker om att läsa spännande böcker, deckare och olika serieböcker. Anna, Beatrice, Camilla berättar att de brukar läsa LasseMajas Detektivbyrå. Beatrice läser även serieböcker, till exempel, Vilma-böcker och några böcker som handlar om spöken. Camilla läser inte bara LasseMajas Detektivbyrå utan ibland även vampyrböcker. Daniel säger att han bara läser sådant som verkar bra och är bra. Är böckerna inte det så lånar han dem inte igen. Även Erica läser LasseMajas Detektivbyrå men hon läser även böcker om sjöjungfrur och älvor samt några fantasiböcker. Filippa läser en bok som hennes storebror läste tidigare men hon mindes inte vad den handlade om. Gabriella däremot läser ibland lite tjockare böcker och ibland små böcker.

På frågan om eleverna läser något annat än böcker svarar Anna och Erica att de läser text på tv och i filmer när de pratar på ett annat språk än svenska. Erica läser även i matematikböcker och på papper, till exempel på kort när någon fyller år. Camilla och Gabriella läser ibland tidningar men det sker inte så ofta, medan Daniel läser serietidningar. Filippa berättar att även hon brukar läsa textremsan på tv men att hon inte jämt hinner med att läsa all text.

4.2.3 Läsning hemma och i skolan

De flesta av eleverna läser hemma och i skolan. Några av dem läser även hos mormor eller farmor. Camilla läser ibland hos sin farmor då hennes mamma inte orkar läsa eller lyssna. Daniel läser även hos sina kusiner när han är hos dem och hälsar på. Erica berättar att hon läser hemma och i skolan men även på dator och tv, på papper och på små kort om någon fyller år. Filippa läser oftast på sitt rum om hon inte ska titta på tv.

När jag ställde frågan, om eleverna läser samma sorts böcker i skolan som hemma svarade alla sju nej. Anna läser hemma en bok som heter 13 och i skolan läser hon LasseMajas Detektivbyrå. Beatrice läser älvböcker och Häxfolket i skolan och ibland brukar hon läsa LasseMajas Detektivbyrå och en Siggebok för sin mamma. För Camilla handlar det om vad hon tycker om böckerna. Hemma har hon fler böcker som hon tycker om och då läser hon dem, medan hon i skolan inte tycker om så många böcker men hon läser dem i alla fall. Daniel läser två olika böcker, en hemma och en annan i skolan. Erica läser LasseMajas Detektivbyrå hemma och i skolan läser hon älvböcker. Filippa berättar att hon läser andra böcker hemma, till exempel Bambi och ibland lite tjockare böcker för att det är bra för henne. Gabriella läser böcker som hon tycker är bra men ibland kan de vara för svåra eftersom det är så många långa och knepiga ord. Hemma läser hon en Kitty-bok och i skolan LasseMajas Detektivbyrå.

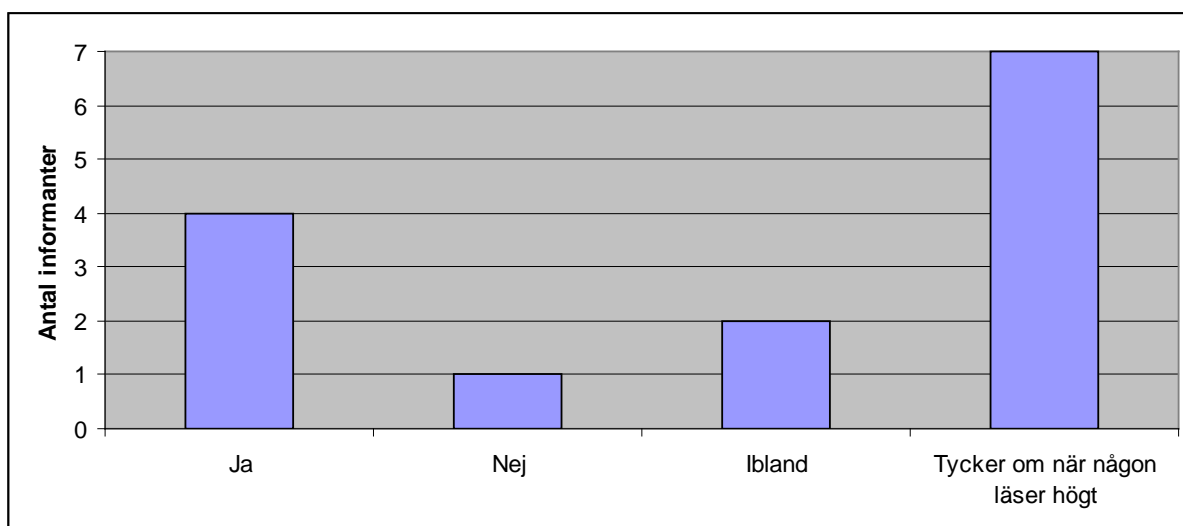
4.2.4 Högläsning

På frågor om högläsning fick jag väldigt blandade svar. Anna tycker inte om att läsa högt men hon kan inte förklara varför. Hon läser högt hemma för mamma och pappa för att de ska veta hur duktig hon är på att läsa. Hon tycker om när någon läser högt för henne, till exempel, mamma, pappa eller farfar. Beatrice tycker heller inte om att läsa högt jämt. Hon gör det hemma och ibland i skolan när de har högläsning. Beatrice läser för sin mamma, pappa och för en klasskamrat i skolan. Hon beskriver sin högläsning så här, "Ibland är det mamma och ibland är det pappa och här i skolan är det Hilda [en klasskamrat med fingerat namn.]. Så brukar jag läsa själv ibland, för mig själv högt och för min nalle, jag läser högt." Camilla däremot tycker om att läsa högt för någon. Tidigare stammade hon mycket vid högläsning men nu går det bättre och då är det roligare. Hon läser högt för sin farmor och för sin mamma på sitt rum. Då brukar hon även tycka om när mamma läser högt för henne. Daniel tycker att det

ibland är roligt att läsa och ibland inte. Han berättar att det inte är roligt att läsa högt när han är arg och då vill han inte läsa. Oftast läser han på sitt rum för sin mamma, pappa eller storebror innan han ska sova. Han tycker att det är roligt när någon läser högt för honom för då kan han lyssna på hur de läser. Erica tycker att det är roligt att läsa högt för då får hon träna sig på det och säga ord som hon tycker är roliga. Hemma läser hon högt för sin mamma, pappa och småsyskon. I skolan gör hon det när hon får i uppgift att läsa något inför klassen. Hon tycker att det är roligt när någon läser högt för henne på kvällen för då kan hon somna lättare. Även Filippa tycker om att läsa högt och hon brukar läsa böcker som hon tycker om för sin mamma, pappa och storebror. Hon tycker om när hennes pappa och storebror läser högt för henne.

Gabriella berättar att hon tycker att det är roligt att läsa högt men att det kan vara lite pirrigt om hon stannar upp och inte kan uttala något ord eller om det är ett långt ord. Vid dessa tillfällen, berättar hon, blir det såhär: "Då känns det jobbigt för att alla sitter och tittar och sen blir man liksom så nervös." Hon brukar läsa högt hemma för att föräldrarna och hennes mormor vill försäkra sig om att hon läser något.

I figur 5 finns informanternas svar på om de tycker om att läsa högt. Fyra av dem tycker om att göra det, en informant har svarat nej och två har svarat ibland. I den sista stapeln kan man se att alla sju informanterna tycker om när någon läser högt för dem.

Figur 5 Figuren visar om informanterna tycker om att läsa högt och om informanterna tycker om när någon läser högt för dem

4.2.5 Lätt och svårt

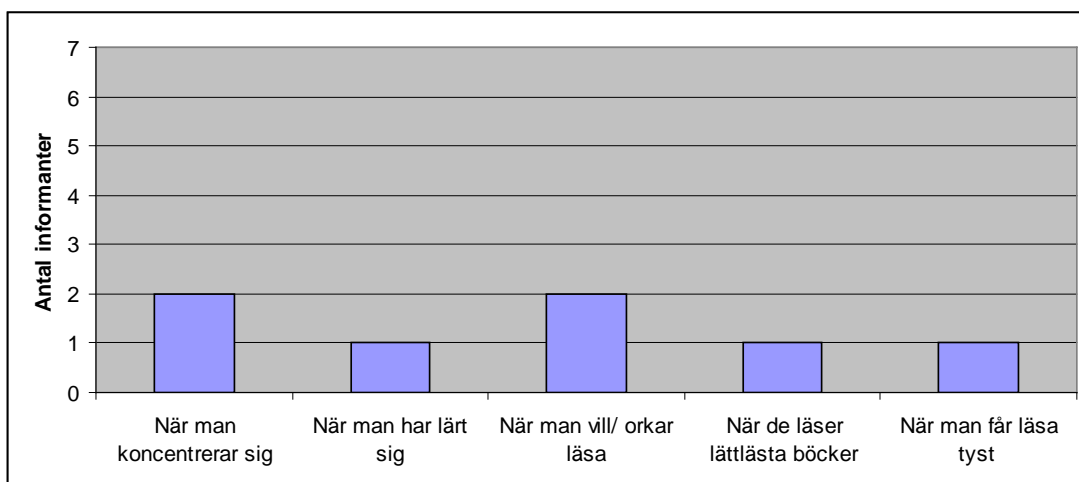
Anna tycker att det är lätt att läsa när hon har lättlästa böcker eftersom det i dessa böcker är mindre text men det är svårt när hon ska läsa böcker som har mer text. Hon tycker även att det kan kännas svårt att läsa om hon inte vill det. Beatrice anser att det är lätt att läsa när hon vill det för då flyter det på för henne och hon stakar sig inte. Hon berättar även att det är svårt för henne att läsa när hon inte vill det för då stakar hon sig och det blir inte bra. Vid dessa tillfällen brukar hon bli sur men hon säger att det kan vara skönt att läsa när hon är sur för då kan hon lugna ner sig lite igen. Camilla berättar att hon tycker att det är lätt att läsa när hon koncentrerar sig. När hon gör det blir det lättare, annars glömmer hon bara bort det hon har läst. När hon inte koncentrerar sig förstår hon ingenting av det hon läser. På frågan om det är svårt att läsa när hon känner sig tvingad svarar hon att hon inte kan komma in i boken och att det bara blir en massa strunt. Då brukar hon inte läsa något mer för hon vill att läsning ska vara roligt.

Daniel tycker att det nästan jämt är lätt att läsa förutom när han fokuserar på någonting annat. Han beskriver det så här: "Om kanske några framför mig pratar, då kanske jag blir störd och då fokuserar jag mer på det och då tittar jag mer på det och då blir jag kanske mer inne i det och då är det inte så lätt att läsa."

Erica menar att det är lätt att läsa när man har lärt sig för då börjar det bli roligt. Hon tycker att det är svårt att läsa när man inte har lärt sig läsa för då blir man arg på sig själv när man inte kan uttala orden så fort. Hon berättar även att det kan vara svårt för henne att läsa när hon blir ledsen och när hennes mamma tvingar henne att läsa. Vid dessa tillfällen blir det tråkigt och hon vill absolut inte fortsätta att läsa. Filippa tycker att det är lätt att läsa när hon är pigg för då somnar hon inte. Hon tycker att det är svårt att läsa när hon är trött och har varit på någon aktivitet. Vid dessa tillfällen tycker hon att det är svårt att läsa om hon blir tvingad till det. Hon berättar att det slutar oftast med att hon somnar och att hennes pappa måste väcka henne för att fortsätta läsningen. Gabriella tycker att det är lätt när hon får läsa tyst hemma och i skolan "för det brukar vara lite enkla ord..." Hon berättar att det är svårare att läsa när hon måste läsa högt för andra då hon känner att hon måste läsa snabbt. Hon tycker att det kan vara svårt när hon blir tvingad att läsa långa och konstiga ord.

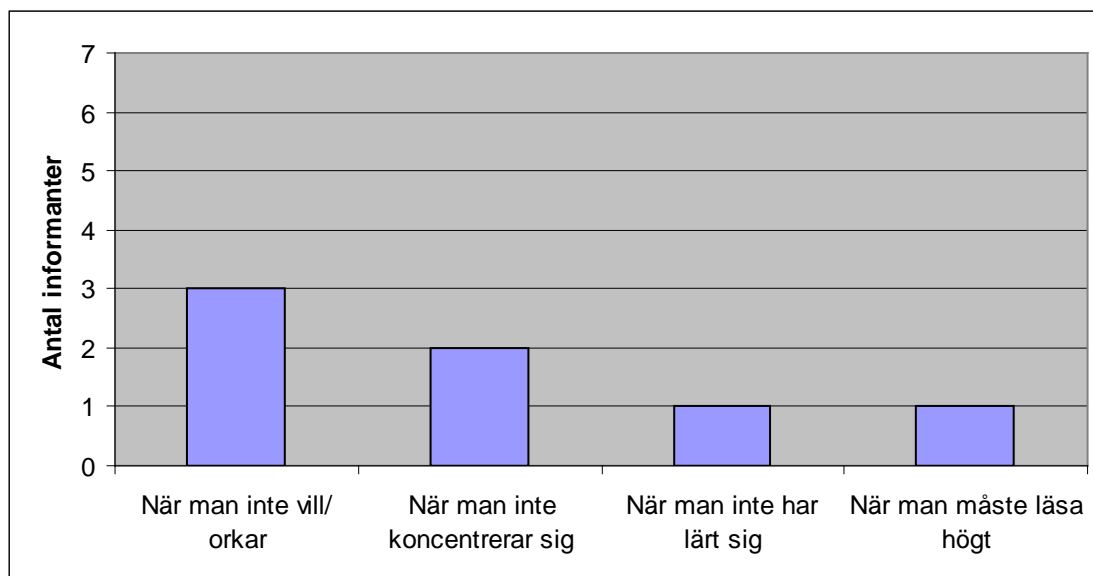
Informanterna hade väldigt olika svar på när de tycker att det är lätt att läsa och i figur 6 finns en sammanfattning av svaren. Två av dem tycker att det är lätt när de

koncentrerar sig och två andra när de vill eller orkar läsa. En har svarat att det är lätt att läsa när hon har lärt sig läsa och övriga två har svarat när man får läsa lättlästa böcker och när man får läsa tyst.

Figur 6 Figuren visar när informanterna tycker att det är lätt att läsa

I figur 7 finns en förkortad förklaring till vad informanterna har svarat på frågan när det är svårt att läsa. Tre av informanterna har svarat att det är svårt att läsa när de inte vill. Två har svårt när de inte koncentrerar sig. Av de sista två har den ena svarat att det är svårt när hon inte har lärt sig och den andra när hon måste läsa högt.

Figur 7 Figuren visar när informanterna tycker att det är svårt att läsa

4.2.6 Tyst läsning

De flesta av eleverna tycker om att ha tyst läsning i klassrummet. De känner att de kan läsa i lugn och ro. Camilla och Erica berättar att de kan koncentrera sig vid tyst läsning. Filippa tycker att det är bra för då kan hon själv höra vad hon läser uppe i

huvudet. Gabriella berättar att hon tycker det är bra med tyst läsning eftersom hon tycker om att läsa.

4.2.7 Läsminnen

Nästan alla elever var mellan 5 och 7 år när de lärde sig att läsa, några på förskolan och några när de hade börjat på lågstadiet. Några av eleverna mindes inte hur gamla de var när de lärde sig läsa. Anna berättar att hon minns LasseMajas Detektivbyrå väldigt bra och har läst hela serien. Camilla minns att hon tyckte att det var roligt när hon upptäckte att hon kunde läsa men hon har inget speciellt minne av någon bok. Daniel tyckte att det var bra och kul när han upptäckte att han kunde läsa för då kunde han lära sig bokstäverna. Han minns några böcker som handlade om Williams potta och något mer. Han hade dessa böcker hemma och minns dem väl eftersom han tyckte de var roliga. Erica blev jätteglad när hon kunde läsa och hon ville fortsätta läsa varje dag. Hon berättar om en bok som hon hade när hon gick i ettan och tvåan. Det var en bok som alla elever i hennes klass fick ta hem och skriva i under några dagar ungefär som en dagbok. Alla elever fick ta med sig den hem och skriva lite vad de hade gjort och rita en bild till. Filippa minns Törnrosa väldigt bra för den har hon läst för sin storebror och hon tycker den var spännande.

5 Analys och diskussion

Alla barn behöver få en uppfattning om vad läsning är bra för och hur läsning kan bidra till en utveckling i deras liv. Om de har fått fel uppfattning om varför man ska kunna läsa kan det vara svårt för dem att vilja läsa och därigenom kan eleven hamna efter i sin läsutveckling (Smith, 2000). I undersökningens enkätresultat framkom det att nästan alla elever tycker att det är roligt och viktigt att kunna läsa. Utifrån det eleverna har sagt i enkäten tolkar jag det som att de förstår vad syftet är med att kunna läsa men deras syften är både kortsiktiga och långsiktiga. Vissa menar att de behöver kunna läsa för att kunna arbeta och betala räkningar medan andra för att kunna läsa tjockare böcker eller post. Att läsa tjockare böcker är något som man tränar sig på under hela sitt liv om man läser och utmanar sig inom detta område. Med det långsiktiga syftet menar jag att de måste kunna läsa ordentligt för att kunna få och klara av ett arbete när de blir äldre. I nästan alla arbeten krävs det att man kan läsa och skriva ordentligt (Arnqvist, 1993). Det är inte bara arbete som kräver att man ska kunna läsa utan många andra delar i vuxenlivet kretsar kring läsning, som ett flertal av informanterna i enkäten menade, betala räkningar och läsa viktiga papper. I intervjuresultaten kunde jag se att en informant hade svarat att hon behövde kunna läsa för klara av vissa uppgifter i skolan eller för att få bra betyg. Denna informant har svårt med läsningen och det kan bero på att hon inte vet vilken betydelse läsningen har för hennes framtid och att hon inte vet hur hon kan göra läsningen meningsfull för sig själv. Det var även den här informanten som svarade i enkäten att hon inte tyckte läsning var rolig. Det kan finnas olika orsaker till hennes svar och en av dessa kan vara om hon inte var helt avslappnad i samtalet och svarade något utan att fundera kring det. Flera av de andra informanterna har förstått att om de kan läsa blir det lättare för dem i skolan och de kan på så sätt utvecklas. I enkätresultatet hade eleverna många olika anledningar till varför de behöver kunna läsa. Som jag tidigare skrivit var vissa långsiktiga medan andra var kortsiktiga. Då jag jämförde intervjuresultaten med enkätresultaten upptäckte jag att ett flertal av de intervjuade eleverna hade ett kortsiktigt syfte med sin läsning. En av informanterna berättade även att hon läser böcker som är lite tjockare för att det är bra för henne. Det kan vara så att hon är medveten om hur viktigt det är att utmana sig själv inom läsningen för att utvecklas men det kan även vara ett inlärt svar då jag tror att många lärare säger att det är viktigt att läsa för att bli bättre på det.

Smith (2000) och Häggström (2003) skriver att det är lärarens uppgift att se till att alla elever får stimulerande och meningsfulla böcker som de har ett intresse för. Vidare menar Smith att alla som håller på att utveckla sin läsning behöver någon i sin närhet som är förstående och som är en mer erfaren läsare än den själv och att den personen kan vara som en vägledare. Jag upptäckte i resultatet av intervjun att två informanter tyckte att det var mycket intressant att se hur deras mamma, pappa eller storebror läste. Nästan alla som jag intervjuade tycker om när någon läser högt för dem. För de två tidigare nämnda informanterna, som tyckte att det var intressant att lyssna när någon läste högt, kan det vara bra om de har några som kan läsa högt för dem för att de ska utvecklas i sin läsning. Jag håller med Smith och anser att bristen på en vägledare kan vara en bidragande faktor till sen läsutveckling då barnet inte har någon att inspireras av eller lyssna på.

Björk och Liberg (2009) framför att målet med all sorts läsning är att den ska vara rolig. Det är när eleverna tycker att det är roligt som de kan hitta ett syfte med läsningen och deras språk kan utvecklas. Genom det författarna uttrycker börjar jag undra över hur medvetna vissa av informanterna är angående detta. Beatrice förklarade att hon ibland blir tvingad av sin mamma att läsa trots att hon inte vill men hon gör det i alla fall men tycker då att det är tråkigt att läsa. Kan det vara så att lärare och vårdnadshavare är så måna om att alla elever ska läsa mycket för att de ska utveckla sin läsning så mycket de kan, att läsningen i stället blir ett måste och eleverna tappar intresset eftersom det blir ett tvång. Troligen måste vissa elever bli tillsagda att de ska läsa; annars finns risken att de inte läser något alls men lärare får inte glömma bort syftet med läsning. Camilla berättar att hon inte tycker om att bli tvingad av sin mamma att läsa hästböcker. Detta för att hon inte tycker om den sortens böcker. Erica tappar sitt intresse för läsningen när hon blir tvingad till att läsa något som hon inte vill. Jag tror att både Camilla och Erica har blivit tvingade till att läsa något som ligger utanför deras intresse. Björk och Liberg (2009) och Høien och Lundberg (1990) framhåller att lärare måste finnas där som ett stöd då eleverna ska välja böcker men att de behöver vara medvetna om vilka sorters böcker eleverna tycker om och att de böcker som väljs ut ska passa elevens läsfärdighet. För att utveckla elevens läsning kan lärare läsa högt för eleverna och försöka att få dem intresserade för nya böcker så att de blir uppmuntrade till att prova nya böcker. Jag anser att det Björk och Liberg och Høien och Lundberg säger är viktigt för att behålla elevernas vilja att läsa och att både Camilla och Erica, vid något tillfälle, har blivit

tvingade att läsa. Om eleverna blir tvingade tror jag att det på sikt kan leda till att de tappar intresset för läsning och att de på grund av det eventuellt halkar efter i läsningen. Det är viktigt att läraren finns på plats och i tidigt skede uppfattar vilken svårighet eleven har med läsningen. Då kan läraren stimulera eleven i tid och motivera honom eller henne till att läsa. Detta för att undvika att eleverna halkar efter alldeles för mycket och får svårigheter som kan påverka deras skolgång och fortsatta liv negativt (Häggström, 2003). Om eleven inte får det stöd som hon behöver kan svårigheten skapa stora problem för eleven i framtiden. Problemen kan, enligt Druid Glentow (2006), påverka elevens vidare studier, yrkesval och kanske till och med hela sättet att leva. För Gabriellas del handlar det om att hon blir trött av att läsa när hon inte vill det. Även här kan jag tycka att det finns en risk att kravet att läsa blir för stort för henne. Risken finns då att Gabriella tappar lusten att läsa om inte någon lärare går in och uppmuntrar henne att läsa böcker när hon har lust och på hennes egna villkor. Detta för att avståndet i läsningen mellan henne och klasskompisar inte ska bli så stort. Häggström (2003) skriver att de barn som tycker om att läsa läser mycket hemma medan de som ogillar det avstår från läsning hemma och att dessa elever behöver få många lästillfällen i skolan. Om det är så att Gabriella inte tycker om att läsa hemma, är det viktigt att hon får chansen att läsa i skolan så att hon inte halkar efter ytterligare.

Smith (2000) skriver även att man som lärare ansvarar för många elever och deras utveckling. Man behöver ta vara på elevernas intressen i valet av läsmaterial för att få dem nyfikna och intresserade av att läsa såväl som deras vilja att utvecklas. Om eleverna inte vet varför de ska kunna läsa eller om de inte kan koppla det de läser till egna intressen eller erfarenheter kan det lätt bli så att de tappar intresset. Det är en lärares uppgift att se till att det som barnen ska läsa är relevant för dem själva, och inte bara är ett bra material för läraren. I enkätresultatet framkom det att många av eleverna läser förutom böcker, bland annat tidningar, serietidningar och text på tv eller datorn. Det är kanske något som man som lärare kan ta vara på och skapa uppgifter åt eleverna med hjälp av dessa material. Høien och Lundberg (1990) skriver att det är viktigt att det material som väljs ut till barnet passar barnets läsfärdighet och intresseområde. I detta material borde även tidningar ingå. Min uppfattning är att man i skolan inte använder sig av till exempel tidningar när eleverna ska utveckla sin läsning. Tidningar kan vara ett bra sätt att motivera de elever som har det lite svårare med läsning eller som inte är intresserade av att läsa

böcker. Brist på intresse kan vara en bidragande orsak till att vissa elever har hamnat efter i sin läsutveckling. I min undersökning har jag tagit reda på vad mina informanter tycker om för sorts böcker. Detta var inte så tidskrävande och jag anser att det är viktigt att även verksamma lärare tar reda på vad deras elever tycker om för sorts böcker för att kunna stimulera elevernas läsutveckling på bästa sätt.

I enkätresultatet framkom det att en elev tyckte att det var roligt att läsa på tv. Att endast en elev har valt detta kan ha flera anledningar. Jag tror att dessa elever inte reflekterar på att det är text och bokstäver i de flesta program och att de därför inte bedömer tv-tittande är läsning.

Häggström (2003) menar att barn som har upptäckt att de ligger efter i läsutvecklingen förlorar självförtroendet och slutar nästan helt att läsa vilket leder till att de hamnar efter ytterligare i sin utveckling. I intervjuresultatet berättade Erica och Beatrice att de tycker att det är roligt att läsa sedan de utvecklats i sitt läsande och att texten flyter på mer för dem. De två informanterna har, enligt min tolkning, tidigare tyckt att det har varit tråkigt att läsa då de inte har kunnat läsa med flyt, vilket skulle kunna ha medfört att deras självförtroende tagit skada. Druid Glentow (2006) menar att ett barn förstår ganska snabbt om hon eller han inte kan lika mycket som kamraterna och då börjar självkänslan svika. För dessa barn blir skolan en tråkig plats. De två informanterna som tidigare tyckt att det varit tråkigt att läsa utvecklades troligtvis till en nivå där de kände att de har lärt sig läsa och fått lite flyt på läsningen. De tycker numera att det är roligt att läsa. Detta kommer förhoppningsvis leda till att de läser mer och fortsätter att utvecklas så deras självkänsla byggs upp. Det läraren kan göra, enligt Druid Glentow (2006), är att hjälpa eleverna med att bygga upp sin självkänsla och att stötta dem genom att ge dem den tid de behöver till sina uppgifter.

Som jag tidigare skrivit är det viktigt att det finns ett läsmaterial som eleverna tycker om och är nyfikna på att läsa. I ett av informanternas svar berättar Camilla att hon har fler böcker hemma som hon tycker om än i skolan, men att hon läser böckerna som hon har i skolan trots att hon inte tycker att de är särskilt bra. I skolans värld tycker jag att man borde vara så pass medveten om hur viktigt det är att eleverna ska ha tillgång till böcker som är inom deras intresseområde och som de kan relatera till.

Då jag undersökte informanternas läsvanor hemma och i skolan var de relativt lika. De läser för mamma, pappa eller någon annan släkting. Erica är den enda av

informanterna som förklarar att hon läser vid andra tillfällen än då hon läser böcker. Med detta resultat börjar jag fundera på om informanterna är medvetna om hur ofta de läser och att man läser nästan jämt i olika sammanhang. Detta kan vara en orsak till de svar jag fått men det kan även vara att informanterna endast svarade utifrån läsning med böcker för att de antog att det var det svaret jag var ute efter. I denna fråga hade jag kunnat vara lite tydligare för att få en korrekt information om vad de anser vara läsning. En annan nackdel, som jag upptäckte när jag undersökte resultatet i enkäten var att de elever som svarade att de inte tyckte att det var roligt att läsa inte fick chansen att svara varför de tyckte så. Hade de fått den chansen hade jag kunnat få veta orsaken till det och eventuellt hade det gett mig ett annat resultat i enkäten. Jag upptäckte även att i enkätresultatet hade eleverna svarat att de tycker att det är roligt att läsa deckare, spänning, LasseMajas Detektivbyrå men att de även förutom böcker läser tidningar och serietidningar. När jag såg detta resultat upptäckte jag att de flesta eleverna kan ha tolkat att de bara skulle svara vilken genre de tycker om att läsa. Då eleverna kan ha uppfattat frågan fel kan jag inte ha full tillförlitlighet till detta resultat. För att frågor ska vara så tillförlitliga som möjligt ska de formuleras på ett sådant sätt att de inte går att missuppfatta (Patel och Davidson, 2011), vilket frågorna i min undersökning inte var.

Myrberg (2007) framför att de elever som får läs- och skrivsvårigheter undviker att läsa och när de väl läser väljer de böcker med lättare text. Gabriella läser böcker som hon tycker är bra både hemma och i skolan men det kan vara svåra ord med i texten. Det kan vara bra för henne att få lite utmaning men det kan även resultera i att hon tappar lusten att läsa om det blir för svårt för henne. Gabriella berättar även senare i intervjun att hon tycker om att läsa tyst hemma för då kan det vara enkla ord. Min tolkning av detta är att när hon läser tyst kan hon hoppa över de orden hon inte kan eftersom ingen hör henne. Jag tror även att det kan vara en risk för henne om hon inte blir uppmanad till att läsa högt då hon i stället kan strunta i det som är svårt. Det kan resultera i att hon inte utvecklar sin läsning utan att hon lär sig strategier för hur hon ska klara sig undan läsning (Druid Glentow, 2006). Dessa strategier kan exempelvis vara, att lära sig texter utantill och Druid Glentow (2006) menar att dessa strategier inte är hållbara i längden. Jag tror det är viktigt att någon lärare går in och försöker få Gabriella att läsa högt innan hon får alldeles för stora svårigheter som gör att hon tappar sin självkänsla. Läraren kan i detta fall använda sig av läs- och skrivsamtal (Liberg, 2003) för att få Gabriella att förstå hur viktigt det

är att kunna läsa och hur hon kan med hjälp av läsning upptäcka och utforska världen.

Sammanfattningsvis anser jag att alla behöver ha lust, vilja och koncentration för att tycka att läsning är givande. Flera av informanterna tycker att när de blir tvingade till att läsa blir det svårare för dem och de tappar lusten, vilket kan vara en bidragande faktor till att de ligger efter sina klasskamrater i sin läsutveckling. Eleverna behöver böcker som de kan relatera till och som de tycker är roliga och intressanta att läsa (Høien och Lundberg; 1990, Smith, 2000; Häggström, 2003) . För att eleverna ska få ett bättre självförtroende i sin läsning kan man låta eleverna läsa det de vill. Lärare kan undervisa med hjälp av elevernas intressen för att öka motivationen till att läsa och på så vis utmana dem till att läsa mer. Jag tror att detta kan vara en bra utgångspunkt för alla elevers läsning och för att få dem att förstå vilket syfte läsning har i dagens samhälle och hur läsningen kan vara till stor nytta för dem.

De elever som jag intervjuade hade alla ett sämre resultat på ett läsförståelsetest än de resterande eleverna i klassen. För vissa av de intervjuade eleverna kan anledningen till resultatet vara en dålig dag eller att de inte kunde fokusera på uppgiften. Men i resultatet av undersökningen upptäckte jag att några av de intervjuade inte hade så stort intresse för läsning, i jämförelse med övriga elevers svar i enkäten. Dessa elever såg inte nyttan med läsning och känner sig tvingade till att läsa även om de är på dåligt humör eller inte vill. Dessa faktorer kan ha en betydande roll för hur deras läskunskaper, attityder till läsning och läsutveckling ser ut.

6 Avslutning

I undersökningen har jag fått mer kunskap om vad elever som har det svårt med läsningen egentligen tycker om att läsa, hur de ser på läsning och vad som kan distrahera dem när de försöker att koncentrera sig på att läsa. Exempel på det senare kan vara allt från att de tycker att boken de läser är tråkig till att eleven saknar eget syfte med läsningen. Orsaker till en sen läsutveckling är mycket svåra att hitta och det är svårt för alla inblandade att förstå vad problemet kan vara. Barn kan ha svårt att förstå varför de ligger efter i sin läsning och risken finns att de tröttnar och ger upp när de upptäcker det. Om det inträffar blir det ännu svårare för barnet att komma ikapp. Om det dessutom är så att barnets föräldrar inte är intresserade av läsning och högläsning kan barnet få det ännu svårare i skolan. Det kan mycket svårt för en lärare att uppfatta vad alla elever har för intresse och vad de tycker om att läsa. Men det är viktigt att den som arbetar som lärare lägger tid på att förstå sina elever för att kunna stimulera dem på bästa sätt. Efter min undersökning har jag förstått hur viktigt det egentligen är att alla barn får läsa på sina egna villkor och inom sitt eget intresseområde för att kunna utveckla sig i läsning. Men som jag tidigare sagt är det även viktigt att det finns en vuxen som kan stötta barnet och motivera det när det behövs. För de barn som har svårt att läsa är det viktigt att det finns någon vuxen i närheten som inte tvingar barnet att läsa när det absolut inte har någon ork för det. Då behöver barnet någon vuxen som finnas där och försöker motivera och inspirera barnet till att läsa. Alatalo (2011) påvisar hur viktig motivationen är för barn som ligger efter i läsutvecklingen men även att en del barn behöver få en mer strukturerad läsundervisning för att utvecklas.

För vidare forskning inom detta område skulle jag gärna vilja observera hur eleverna förhåller sig i klassrummet till det som de har sagt i enkäten och i intervjuerna. Detta för att se om de är medvetna om sina svårigheter och vad svårigheterna kan bero på. Lärare har en stor roll i elevernas läsinlärning och det skulle vara mycket intressant att undersöka hur lärare arbetar kring läsinlärning och på vilket sätt de försöker främja elevernas läsutveckling. Jag skulle även vilja undersöka vad hemmen har för åsikter om läsning och hur barnens läsvanor ser ut utanför skolan. Som jag har skrivit tidigare, i forskningsbakgrunden, läser de elever som har det svårare med läsningen mindre hemma än övriga. Om man tar reda på hur deras läsvanor ser ut hemma, stöttar dem i att hitta ett intressant litteraturval

och utgår från deras utsagor i planering och undervisning kan det eventuellt leda till att eleverna blir mer motiverade till att läsa mer hemma och utveckla sin läsning.

Litteraturförteckning

Alatalo, Tarja, 2011: *Skicklig läs- och skrivundervisning i åk 1–3. Om lärares möjligheter och hinder*. Göteborg: Göteborgs universitet. Institutionen för pedagogik och specialpedagogik.

Arnqvist, Anders, 1999: *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur.

Björk, Maj & Liberg, Caroline, 2009: *Vägar in i skriftspråket: tillsammans och på egen hand*. Stockholm: Natur och Kultur.

Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid, 2000: *Att förstå barns tankar*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Druid Glentow, Birgit, 2006: *Förebygg och åtgärda läs- och skrivsvårigheter*. Stockholm: Natur och Kultur.

Häggström, Ingrid, 2003: Elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. I: Bjar, L. & Liberg, C. (red.). *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur. S. 237–251.

Høien, Torleiv & Lundberg, Ingvar, 1990: *Läsning och lässvårigheter*. Stockholm: Natur och Kultur.

Liberg, Caroline, 2003: Möten i skriftspråket. I: Bjar, L. & Liberg, C. (red.). *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur. S. 215–235.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Stockholm: Fritzes.

Magne Holme, I. & Krohn Solvang, B. 1997; *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Myrberg, Mats, 2007: Läs- och skrivsvårigheter. I: Ewald, A. & Garme, B. (red.), *Att läsa och skriva. Forskning och beprövad erfarenhet*. Stockholm: Liber. S. 73–99.

Patel, Runa & Davidson, Bo, 2011: *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pehrsson, Anita & Sahlström, Eva 1999: *Kartläggning av läsning och skrivning ur ett deltagarperspektiv*. 2 uppl. Göteborg: Göteborgs universitet. Institutionen för specialpedagogik.

Smith, Frank, 2000: *Läsning*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Stukát, Staffan, 2005: *Att skriva ett examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1, Enkät

Enkät om läsning!

Namn: _____

1. Tycker du att det är viktigt att kunna läsa? (Ringa in ditt svar.)

Ja

Nej

2. Vad tror du att du kommer att ha för nytta av att kunna läsa när du blir äldre?

---

3. Tycker du att det är roligt att läsa? (Ringa in ditt svar.)

Ja

Nej

4. Läser du något annat än böcker? (Ringa in ditt svar.)

Ja

Nej

5. Om du svarat ja på den förra frågan, vad läser du i så fall mer än böcker?

---

6. Vad tycker du är roligt att läsa?

Bilaga 2, Intervjuguide

Intervjufrågor

- Varför ska man kunna läsa? (När behöver du kunna läsa?)
- Varför läser du?
- Vad tror du att du kommer att ha för nytta av att kunna läsa när du blir äldre?

- När är det roligt att läsa?
- Är det tråkigt att läsa någon gång? När?
- Är det något du tycker mer om att läsa än något annat?
- Känner du dig någon gång tvingad till att läsa något som du själv inte tycker om?

- Vad läser du? Läser du något annat än böcker och tidningar?

- Var läser du? I skolan, hemma eller båda delarna?
- Läser du samma sorts böcker hemma som i skolan?

- Tycker du om att läsa högt? Var läser du högt? Vem läser du för? Tycker du om att någon läser för dig? Vem i så fall?

- Hur vet du vad du ska läsa?
- Brukar du få hjälp att välja bok? Av vem i så fall?

- När är det lätt att läsa? Varför?
- När är det svårt att läsa? Varför?

- Vad tycker du om att ha tyst läsning i klassrummet?

- Minns du hur det kändes när du upptäckte att du kunde läsa?
- Har du något speciellt minne av någon bok eller text som du läst?
- Är det något mer du skulle vilja säga om läsning som du tänkt på under vårt samtal?